

R O Z S U D O K
V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členov senátu JUDr. Ľubice Filovej a JUDr. Márie Usačevovej, v právnej veci navrhovateľa **J. Č.** bytom Ď., N.N. zastúpeného JUDr. Stanislavom Sobotovičom, advokátom so sídlom Farská 46, N.N. proti odporkyni **Sociálnej poisťovni, ústrediu**, Ul. 29. augusta č. 8, Bratislava, o výšku predčasného starobného dôchodku, na odvolanie navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v N. zo 14. septembra 2011, č. k. 23Sd/155/2010-42, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v N. zo 14. septembra 2011, č. k. 23Sd/155/2010-42, **m e n í** tak, že rozhodnutie odporkyne číslo X. z 3. augusta 2010 **zrušuje** a vec **vracia** odporkyni na ďalšie konanie.

Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania **nepriznáva**.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd napadnutým rozsudkom zo 14. septembra 2011, č. k. 23Sd/155/2010-42, potvrdil rozhodnutie číslo X. z 3. augusta 2010, ktorým odporkyňa podľa § 67 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) a podľa čl. 46 ods. 2 nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnané osoby, samostatne zárobkovo činné osoby a členov rodín

pohybujúcich sa v rámci spoločenstva (ďalej len „nariadenie“) priznala navrhovateľovi od 1. januára 2005 predčasný starobný dôchodok v sume 3 575 Sk mesačne.

V odôvodnení rozsudku krajský súd uviedol, že vzhľadom na skutočnosť, že navrhovateľ bol k 31. decembru 1992 zamestnaný u zamestnávateľa, ktorý mal sídlo na území Českej republiky odporkyňa nepochybila, keď s poukazom na čl. 7 ods. 2 písm. c) nariadenia postupovala podľa čl. 20 Zmluvy medzi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálnom zabezpečení, ktorý je platný aj po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie. Keďže dôchodkové nároky navrhovateľa boli posúdené v súlade s platnou právnou úpravou, krajský súd rozhodnutie odporkyne potvrdil.

Rozsudok krajského súdu napadol včas podaným odvolaním navrhovateľ, ktorý s poukazom na článok 7 ods. 2 písm. c) nariadenia namietal, že odporkyňa nemala zohľadniť úpravu obsiahnutú v článku 20 Zmluvy, lebo takýto jej postup je pre neho nevýhodnejší. Podľa jeho názoru mu mala odporkyňa priznať (predčasný) starobný dôchodok podľa právnych predpisov Slovenskej republiky a zohľadniť celú odpracovanú dobu, teda aj dobu pred 1. januárom 1993 podľa právnych predpisov Slovenskej republiky. Z toho dôvodu žiadal, aby odvolací súd zrušil napadnuté rozhodnutie odporkyne a vrátil jej vec na ďalšie konanie so záväzným právnym názorom, že má pri priznaní dôchodku zohľadniť celú navrhovateľom odpracovanú dobu.

Odporkyňa v písomnom vyjadrení k odvolaniu navrhovateľa uviedla, že dôvody navrhovateľa v odvolaní nepovažuje za opodstatnené. Uviedla, že rozdelenie spoločného štátu ČSFR, ktoré je osobitnou historickou okolnosťou, považuje v súlade s čl. 7 ods. 2 písm. c) Nariadenia Rady (EHS) č. 1048/71 naopak za dôvod, ktorý odôvodňuje použitie čl. 20 zmluvy, bez ohľadu na jeho výhodnosť. Trvala na vecnej správnosti svojho rozhodnutia a navrhla rozsudok súdu prvého stupňa potvrdiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods.2 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa bez pojednávania v súlade s § 250ja ods. 2 O.s.p. a dospel k záveru, že rozhodnutie odporkyne nie je v súlade so zákonom.

Predmetom konania bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporkyne o nároku navrhovateľa na predčasný starobný dôchodok a jeho výške.

Z obsahu spisov vrátane administratívneho spisu odporkyne mal aj odvolací súd za preukázané, že navrhovateľ žiadosťou zo dňa 3. januára 2005 požiadal o priznanie predčasného starobného dôchodku od 1. januára 2005. Odporkyňa mu preskúmaným rozhodnutím priznala tento dôchodok v sume 3 575 Sk mesačne podľa § 67 ods. 1 zákona a čl. 46 ods. 2 nariadenia. Pre výpočet dôchodku bolo k 1. januára 2005 zhodnotených celkom 15 093 dní, t. j. 41 rokov a 128 dní obdobia dôchodkového poistenia (vrátane 10 710 dní doby poistenia získanej podľa právnych predpisov Českej republiky) a rozhodujúcim obdobím pre výpočet priemerného osobného mzdového bodu boli kalendárne roky 1994 až 2004. Od vzniku nároku na výplatu predčasného starobného dôchodku do dovŕšenia dôchodkového veku (od 1.1.2005 do 18.3.2010) navrhovateľovi chýba 1 902 dní, znížených o 362 dní, za ktoré si neuplatnil nárok na dávku v nezamestnanosti. Teoretickú sumu predčasného starobného dôchodku navrhovateľa 16 631,32813 Sk mesačne odporkyňa určila ako súčin priemerného osobného mzdového bodu (2,0593), obdobia dôchodkového poistenia spolu s dobou poistenia získanou aj podľa právnych predpisov ČR (41,3507 rokov) a aktuálnej dôchodkovej hodnoty (195,31), znížená za 1540 dní o 26 % (o 0,5 % za každých začatých 30 dní), to znamená o 4 324,14531Sk mesačne. Čiastkový predčasný starobný dôchodok je podiel teoretickej výšky, ktorý zodpovedá pomeru obdobia dôchodkového poistenia získaného podľa právnych predpisov Slovenskej republiky (4 383 dní) k celkovému úhrnu dôb poistenia získaných podľa právnych predpisov oboch zmluvných štátov (15 093 dní). Koeficient na určenie sumy predčasného starobného dôchodku bol určený ako podiel 4 383 dní (12,0083 rokov v Slovenskej republike) a 15 093 dní (celková doba poistenia), čo je 0,2904.

Podľa § 67 ods.1 zákona v znení platnom k 1.januáru 2005 poistenec má nárok na predčasný starobný dôchodok, ak

- a) bol dôchodkovo poistený najmenej 10 rokov a
- b) suma predčasného starobného dôchodku ku dňu, od ktorého požiadal o jeho priznanie, je vyššia ako 1,2-násobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu podľa osobitného predpisu.

Podľa § 68 ods. 1 zákona suma predčasného starobného dôchodku sa určí ako súčin priemerného osobného mzdového bodu, obdobia dôchodkového poistenia získaného ku dňu vzniku nároku na výplatu predčasného starobného dôchodku a aktuálnej dôchodkovej

hodnoty znížený o 0,5 % za každých začatých 30 dní od vzniku nároku na výplatu predčasného starobného dôchodku do dovŕšenia dôchodkového veku.

Podľa článku 6 písm. a) nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 pokiaľ ustanovenia čl. 7, 8 a 46 ods. 4 neustanovujú inak, pokiaľ ide o osoby a prípady, ktorých sa nariadenie týka nahrádza toto nariadenie ustanovenia každého dohovoru o sociálnom zabezpečení záväzného výlučne pre dva alebo viac členských štátov.

Podľa článku 7 ods. 2 písm. c) nariadenia bez ohľadu na článok 6 sa naďalej budú uplatňovať ustanovenia dohovorov o sociálnom zabezpečení, ktoré uzavreli členské štáty do dátumu uplatňovania tohto nariadenia, za predpokladu, že sú výhodnejšie pre príjemcov dávok *alebo* ak vyplývajú z osobitných historických okolností a majú obmedzený časový účinok, ak sú tieto ustanovenia uvedené v prílohe III.

Podľa prílohy III, časť A - ustanovenia dohovorov o sociálnom zabezpečení, ktoré sa naďalej uplatňujú bez ohľadu na článok 6 nariadenia (článok 7 ods. 2 písm. c) nariadenia - sa naďalej uplatňujú články 12, 20 a 33 Zmluvy medzi Slovenskou republikou a Českou republikou o sociálnom zabezpečení z 29. októbra 1992.

Podľa článku 20 ods. 1 Zmluvy doby zabezpečenia získané pred dňom rozdelenia Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky sa považujú za doby zabezpečenia toho zmluvného štátu, na ktorého území mal zamestnávateľ občana sídlo ku dňu rozdelenia Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky alebo naposledy pred týmto dňom.

Rozdelenie ČSFR je osobitnou historickou okolnosťou a aj podľa názoru odvolacieho súdu má uplatňovanie čl. 20 Zmluvy obmedzený časový účinok, keďže v určitom časovom okamihu doby spred 1.januára 1993 už nebudú pripadať do úvahy ako doby poistenia. Vzhľadom na to je uplatňovanie čl.20 Zmluvy v súlade s čl. 7 ods. 2 písm. c) nariadenia. Nie je preto potrebné skúmať alternatívu výhodnosti uplatňovania čl.20 Zmluvy pri postupe podľa nariadenia.

Nebolo sporné, že navrhovateľ do 31. decembra 1992 vykonával zamestnanie v Kompresorovej stanici č. 4 Ivanka pri N., teda na území Slovenskej republiky, avšak

navrhovateľ ničím nepreukázal, že sídlo jeho zamestnávateľa k 31.decembru 1992 na účely výpočtu jeho dôchodku podľa nariadenia bolo na území Slovenskej republiky. Doklady, ktoré predložil navrhovateľ s doplnením dôvodov odvolania z 3.mája 2012 túto skutočnosť nespochybňujú, keďže navrhovateľ nebol k 31.decembru 1992 zamestnancom Slovenského plynárenského priemyslu, š. p., Bratislava, ani štátneho podniku Naftový a plynárenský priemysel, koncern, Bratislava.

Podľa potvrdenia SPP, a.s. zo 17.júna 2008 a 18.júna 2010, založených v dávkovom spise odporkyne, zamestnávateľ Tranzitní plynovod Praha, pod ktorý patril aj oblastný závod N. a jeho prevádzka Kompresorová stanica N.N. mal do 31.decembra 1992 sídlo v Prahe a po rozdelení ČSFR z časti Tranzitního plynovodu Praha na Slovensku vznikol SLOVTRANS-GAZ (divízia SPP, a.s.). Ďalšími potvrdeniami zo 17. júna 2008 a 18. júna 2010 potvrdil SPP, a.s., že sídlo zamestnávateľa navrhovateľa ako zamestnanca Kompresorovej stanice č.4 Ivanka pri N., ktorá patrila pod Český plynárenský podnik, š. p., Tranzitní plynovod Praha, o. z., bolo k 31.decembru 1992 bolo v Českej republike. (potvrdenie z 30.1.2009?)

Spoločnosť SPP, a.s. vyznačila na evidenčnom liste dôchodkového zabezpečenia z 15.marca 2004, ktorý bol vystavený podľa čl.23 Správnej dohody o vykonávaní Zmluvy medzi Slovenskou republikou a Českou republikou o sociálnom zabezpečení, sídlo zamestnávateľa navrhovateľa k 31.decembru 1992 skratkou „ČR“. Vyznačenie skratky „ČR“ alebo „SR“ na evidenčnom liste dôchodkového zabezpečenia je pre odporkyňu záväzné.

Zo všetkých týchto dokladov mal aj odvolací súd za preukázané, že sídlo zamestnávateľa navrhovateľa k 31.decembru 1992 bolo na území Českej republiky.

Tomuto záveru neodporuje ani článok „30 rokov tranzitnej prepravy zemného plynu na Slovensku“, uverejnený v časopise SLOVGAZ, číslo 5-6/2002, z ktorého vyplýva, že „prevádzková jednotka Kompresorová stanica č. 4 Ivanka pri N. bola v dôsledku zrušenia Správ oblastných závodov dňom 1. októbra 1990 podriadená priamo pod riaditeľstvo Tranzitného plynovodu Praha; dňa 2.januára 1993 oznámil minister hospodárstva SR na zhromaždení v SPP rozdelenie tranzitnej sústavy na českú a slovenskú časť, pričom slovenská časť sa začlenila do štátneho podniku SPP, Bratislava. Až 31.marca 1993 bola podpísaná zmluva medzi vládami Českej republiky a Slovenskej republiky o rozdelení

československej tranzitnej sústavy na českú a slovenskú časť, v apríli 1993 bol zriadený prevádzkový úsek v N., dňa 1.septembra 1993, bol v divízii Slovtransgazu zriadený závod 04, Ivanka pri N.“.

Odporkyňa vzhľadom na uvedené nepochybila, keď doby poistenia navrhovateľa, získané do 31.decembra 1992 považovala na účely výpočtu teoretickej výšky dôchodku ako doby zamestnania v Českej republike.

Navrhovateľ taktiež namietal výšku odporkyňou priznaného dôchodku, lebo ak by nebolo prihliadnuté na čl. 20 Zmluvy a všetky doby poistenia by zohľadnila odporkyňa podľa právnych predpisov Slovenskej republiky, bol by jeho dôchodok vyšší.

Odvolačí súd sa preto zaoberal aj otázkou, či teoretická výška starobného dôchodku navrhovateľa bola rozhodnutím odporkyne určená v súlade s nariadením.

Podľa čl. 45 ods. 1 nariadenia ak právne predpisy členského štátu podmieňujú nadobudnutie, zachovanie alebo znovunadobudnutie nároku na dávky dosiahnutím dôb poistenia, zohľadní inštitúcia tohto členského štátu do takej miery, ako je to potrebné, doby poistenia započítané podľa právnych predpisov iného členského štátu tak, akoby sa dosiahli podľa jeho vlastných právnych predpisov.

Podľa čl. 46 ods. 1 cit. nariadenia ak sa na pracovníka vzťahovali právne predpisy členského štátu a ak spĺňa podmienky požadované právnymi predpismi tohto členského štátu na nárok na dávky bez toho, aby bolo potrebné uplatniť článok 45, príslušná inštitúcia tohto členského štátu vypočíta výšku dávky v zmysle právnych predpisov, ktoré uplatňuje, a stanoví výšku dávky, ktorá zodpovedá celkovej dobe poistenia, ktorá sa zohľadňuje v zmysle týchto právnych predpisov. Táto inštitúcia stanoví aj výšku dávky, ktorá by pracovníkovi patrila, ak by sa uplatnili pravidlá podľa odseku 2 písm. a) a b). Zohľadní sa vyššia z takto stanovených dávok.

Podľa čl. 46 ods. 2 nariadenia ak sa na pracovníka vzťahovali právne predpisy členského štátu a tento pracovník nespĺňa podmienky na priznanie dávok, pokiaľ by sa

nezohľadnili ustanovenia článku 45, príslušná inštitúcia členského štátu bude postupovať podľa nasledujúcich pravidiel:

a) táto inštitúcia vypočíta teoretickú výšku dávky, na ktorú by si mohla dotknutá osoba uplatniť nárok za predpokladu, že všetky doby poistenia, ktoré sa jej započítajú podľa právnych predpisov členských štátov, ktoré sa na pracovníka vzťahovali, sa dosiahli v danom štáte podľa právnych predpisov, ktoré uplatňuje, v deň priznania dávky. Ak podľa týchto právnych predpisov výška dávky nezávisí na trvaní doby poistenia, táto výška sa považuje za teoretickú výšku uvedenú v tomto pododseku;

b) príslušná inštitúcia následne stanoví skutočnú výšku dávky na základe teoretickej výšky uvedenej v predchádzajúcom pododseku a podľa pomeru trvania doby poistenia dosiahnutých pred vznikom poistnej udalosti podľa právnych predpisov, ktoré uplatňuje táto inštitúcia, k celkovému trvaniu doby poistenia dosiahnutej pred vznikom poistnej udalosti podľa právnych predpisov dotknutých členských štátov.

c) ak je celková dĺžka doby poistenia, ktorú pracovník dosiahol podľa právnych predpisov dotknutých členských štátov pred vznikom poistenej udalosti, dlhšia ako maximálna doba, ktorú vyžadujú právne predpisy jedného z týchto členských štátov na priznanie plnej výšky dávky, ak sa vezmú do úvahy ustanovenia tohto odseku, príslušná inštitúcia tohto štátu zohľadní maximálnu dobu namiesto celkovej dosiahnutej doby; tento spôsob stanovenia nesmie viesť k tomu, že náklady tejto inštitúcie budú väčšie ako plná výška dávky, ktorú stanovujú právne predpisy, ktoré táto inštitúcia uplatňuje;

Podľa čl. 47 ods. 1 nariadenia na výpočet teoretickej výšky uvedenej v článku 46 ods. 2 písm. a) sa vzťahujú tieto pravidlá:

a) ak sa podľa právnych predpisov členského štátu dávky počítajú na základe priemerných zárobkov, priemerného príspevku, priemerného zvýšenia alebo pomeru, ktorý počas dôb poistenia existoval medzi žiadateľovým nezdanenými zárobkami a priemernými nezdanenými zárobkami všetkých poistených osôb okrem učňov, takúto priemernú výšku alebo pomer určí príslušná inštitúcia tohto štátu výlučne na základe dôb poistenia dosiahnutých podľa právnych predpisov uvedeného štátu alebo na základe nezdanených zárobkov, ktoré dotknutá osoba poberala len počas týchto dôb;

b) ak sa podľa právnych predpisov členského štátu dávky počítajú na základe výšky zárobkov, príspevkov alebo zvýšení, určí príslušná inštitúcia štátu zárobky, príspevky a zvýšenia, ktoré sa zohľadnia v súvislosti s dobami poistenia dosiahnutými podľa právnych predpisov iného členského štátu na základe priemerných zárobkov, príspevkov alebo zvýšení

zaznamenaných v súvislosti s dobami poistenia dosiahnutými podľa právnych predpisov, ktoré uplatňuje;

c) ak sa podľa právnych predpisov členského štátu počítajú dávky na základe paušálnych zárobkov alebo pevne určenej čiastky, príslušná inštitúcia tohto štátu považuje paušálne zárobky alebo pevne určenú čiastku zohľadňovanú v súvislosti s dobami poistenia dosiahnutými podľa právnych predpisov iných členských štátov za rovné paušálnym zárobkom alebo pevne určenej čiastke alebo, ak je to vhodné, priemeru paušálnych zárobkov alebo pevne určenej čiastke zodpovedajúcej dobám poistenia dosiahnutým podľa právnych predpisov, ktoré uplatňuje;

d) ak sa podľa právnych predpisov členského štátu počítajú dávky za niektoré doby na základe výšky zárobkov a za iné doby na základe paušálnych zárobkov alebo pevne určenej čiastky, v súvislosti s dobami poistenia dosiahnutými podľa právnych predpisov iných členských štátov príslušná inštitúcia tohto štátu zohľadní zárobky alebo pevne určené čiastky stanovené v súlade s ustanoveniami uvedenými pod písm. b) alebo c) alebo, ak je to vhodné, priemer týchto zárobkov alebo pevne určených čiastok; ak sa dávky počítajú na základe paušálnych zárobkov alebo pevne určenej čiastky za všetky doby dosiahnuté podľa právnych predpisov, ktoré uplatňuje, príslušná inštitúcia považuje zárobky, ktoré sa majú zohľadniť v súvislosti s dobami poistenia dosiahnutými podľa právnych predpisov iných členských štátov za rovné fiktívnym zárobkom zodpovedajúcim paušálnym zárobkom alebo pevne určeným čiastkam.

Z rozhodnutia odporkyne nevyplýva, ktoré z pravidiel uvedených v čl. 47 nariadenia použila pri výpočte teoretickej výšky dôchodku. Vzhľadom na uvedený nedostatok odvolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie odporkyne je čo do výpočtu teoretickej výšky dôchodku nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov (§ 250j ods. 2 písm. d/ O.s.p.).

Podľa čl. 46 ods. 3 Nariadenia dotknutá osoba má nárok na celkovú čiastku vypočítanú v súlade s ustanoveniami odsekov 1 a 2, ktorá nie je väčšia ako maximálna teoretická výška dávky vypočítaná podľa ods. 2 písm. a).

Pre posúdenie nároku na dávku a jej výšku však podľa názoru odvolacieho súdu treba zohľadniť aj skutočnosť, že všetky doby poistenia navrhovateľ získal v mieste výkonu práce, ktoré sa nachádza na území Slovenskej republiky.

Česká republika a Slovenská republika vznikli k 1. januáru 1993 rozdelením spoločného štátu, ktorý charakterizoval jednotný systém dôchodkového zabezpečenia. Z hľadiska vtedajšieho práva bolo právne irelevantné, v ktorej časti československého štátu bol občan zamestnaný, resp. kde mal sídlo jeho zamestnávateľ.

Okolnosť, že dňom 1.januára 1993 došlo k rozdeleniu ČSFR, nemôže byť navrhovateľovi ako občanovi bývalej ČSFR a teraz občanovi Slovenskej republiky na ujmu. Slovenská republika je právnym nástupcom ČSFR.

Poistenie, získané do 31.decembra 1992 za existencie spoločného štátu na území Českej republiky preto nemožno považovať len za dobu odpracovanú v cudzine na účely Čl.46 Nariadenia a z toho dôvodu nie je možné s takými občanmi zaobchádzať inak ako s občanmi, ktorých zamestnávatelia mali za existencie spoločného štátu do 31.decembra 1992 sídlo na území Slovenskej republiky . Taký postup by podľa názoru odvolacieho súdu bol v rozpore s Čl.12 a Čl.39 ods.1 Ústavy SR č.460/1992 Zb. Na tom nič nemení okolnosť, že zo žiadneho právneho predpisu zatiaľ nevyplýva povinnosť odporkyne priznať a vyplácať takej osobe dorovnanie rozdielu medzi výškou dôchodku, na ktorý by mala nárok v Slovenskej republike ku dňu dovŕšenia dôchodkového veku.

Vzhľadom na vyššie uvedené dôvody odvolací súd rozsudok krajského súdu podľa § 250ja ods.3 vety prvej OSP zmenil a rozhodnutia odporkyne zrušil a vrátil na ďalšie konanie podľa § 250q ods.2 v spojení s § 250j ods.2 písm. d) OSP.

V ďalšom konaní je odporkyňa viazaná právnym názorom odvolacieho súdu a jej úlohou o nároku navrhovateľa na starobný dôchodok znovu rozhodnúť, pričom v novom rozhodnutí okrem iného dostatočným spôsobom vysvetlí aj to, ktoré z pravidiel, uvedených v čl.47 ods.1 Nariadenia, použila na výpočet teoretickej výšky uvedenej v článku 46 ods.2 písm. a) Nariadenia a prečo prípadne neprichádza do úvahy použitie iného tam uvedeného pravidla.

O náhrade trov konania odvolací súd rozhodol tak ako je uvedené vo výroku tohto rozsudku, lebo v konaní úspešný navrhovateľ napriek žiadosti o náhradu trov výšku trov v súlade s § 151 ods.1 O.s.p. nevyčíslil.

Poučenie: Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave dňa 30. januára 2013

JUDr. Viera Nevedelová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia :
Mária Kráľová